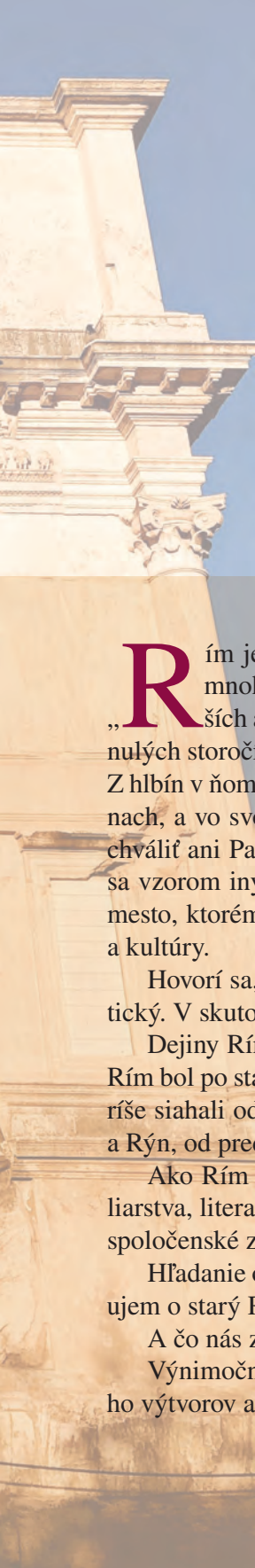

SEPTIUS
POPVLVSQVE ROMANVS
DIVO TITO OPTIMO AVGVSTO
VESPASIANO AVGVSTO

TITOV OBLÚK NA VELIU NAD FÓROM POSTAVENÝ NA PAMIATKU
DOBYTIA JERUZALEMA ROKU 70 N. L.

1

SVETOVVLÁDNY RÍM

Rím je najslávnejšie a najpamätnejšie mesto v Európe,“ napísal pred mnohými rokmi Ján Kollár. Dodajme, že je to zároveň jedno z najkrajších a najpôvabnejších miest na svete. Zdobia ho paláce a chrámy z minulých storočí a je ich v ňom viac ako inde; moderné stavby sú s nimi v súlade. Z hlbín v ňom vystupujú trosky antických budov, ktoré sú rozľahlejšie než v Aténach, a vo svojich múzeách ukrýva umelecké poklady, akými sa nemôžu pochváliť ani Paríž, Londýn či New York. Veľkoleposťou námestí a parkov stalo sa vzorom iným mestám, triumfálnymi oblúkmi a stĺpmi takisto. Pritom je to mesto, ktorému vďačí najvyspelejšia časť ľudstva za základy svojej civilizácie a kultúry.

Hovorí sa, že sú tri Rímy nad sebou: moderný, renesančno-barokový a antický. V skutočnosti existujú vedľa seba a tvoria harmonický celok.

Dejiny Ríma pútajú pozornosť už vyše dvoch tisícročí. Je to pochopiteľné, Rím bol po stáročia vládcom takmer celého vtedy známeho sveta. Hranice jeho ríše siahali od Perzského zálivu po Severné more, od Horného Nílu po Dunaj a Rýn, od predhorí Kaukazu po pohoria Atlasu.

Ako Rím túto ríšu vytvoril? Aké pamiatky architektúry, sochárstva a maliarstva, literatúry a poézie po sebe zanechal? Aké mal politické inštitúcie, aké spoločenské zriadenie, aké bolo jeho hospodárstvo, jeho právo?

Hľadanie odpovedí na tieto otázky nepochybne zdôvodňuje neutíchajúci záujem o starý Rím dostatočne.

A čo nás zaujíma najviac?

Výnimočný význam rímskeho dedičstva. Veď bez antického Ríma, bez jeho výtvorov a bez toho, čo prevzal od Grékov a rozšíril silou svojich zbraní, by

FORUM ROMANUM. STAROVEKÝ STRED RÍMA A Z RÍMSKEHO POHLADU I SVETA.

nebolo modernej Európy. Ani toho, čo potom Európania vytvorili na iných svetadieloch.

Prejdime sa po Ríme trochu ináč ako bežní turisti: proti smeru dejín, od dnešného k včerajšiemu a tak ďalej až k najstaršiemu.

Začnime pri pomníku kráľa Viktora Emanuela, postaveného na oslavu zjednotenia Talianska. Pred ním je slávne Benátske námestie – Piazza Venezia. Námestie Republiky krásli fontány – tunajšie najády sú však pomerne mladé. To Berniniho slávna Fontána štyroch riek pochádza z polovice 17. storočia. Najslávnejšiu z rímskych fontán di Trevi napája voda, čo zásobovala verejné kúpele, ktoré dal pred dvetisíc rokmi postaviť Augustov vojvodca Agrippa.

Starovekými akvaduktmi prúdilo do mesta viac vody, ako mohol Rím spotrebovať. Na vodovody si Rimania vôbec potrpeli. Nikdy nezaložili mesto, v ktorom by boli dodatočne zistili, že má nedostatok vody. Ináč vodu privádzali akvaduktmi do niektorých miest až zo vzdialenosti desiatok kilometrov.

Pantheon – Chrám všetkých bohov – bol pôvodne súčasťou komplexu Agrippových kúpeľov. Je to jedna z najimpozantnejších pamiatok antického Ríma, národná pamiatka číslo jeden.

RÍMSKA VLČICA. BRONZOVÁ SOCHA ZO ZAČIATKU 5. STOROČIA PRED N. L.
POSTAVY ROMULA A REMA SÚ UŽ RENESANČNÉ DOPLNKY.

Námestie pred Panteónom, takisto ako aj iné námestia, krášlia obelisky dovezené cisármi z Egypta. Najznámejší z obeliskov stojí na chrbte štyroch bronzových slonov na námestí pred bazilikou svätého Petra. Uprostred Piazza del Popolo – Ľudového námestia – stojí najstarší rímsky obelisk. Pochádza z 13. storočia pred n. l., je z egyptského Onu, čiže Heliopolise, a do Ríma ho dal doviezť cisár Augustus.

Rím je, samozrejme, mesto chrámov.

Stopäťdesiat rokov aj s prestávkami trvala výstavba baziliky svätého Petra, najväčšieho chrámu kresťanov: Berniniho kolonáda, Madernovo priečelie, Michelangelova kopula...

Chrám Santa Maria Maggiore stojí na mieste, kde Sulla porazil v občianskych vojnách Mariove vojská a nastolil svoju diktatúru.

Slávne Španielske schodisko zo začiatku 18. storočia vedie k chrámu a kláštoru Trinitá dei Monti. Keby tam bolo o dvetisíc rokov prv, bolo by viedlo do prepychových záhrad rímskych boháčov na vrchu Pincium.

Lateránsky chrám, bazilika svätého Pavla... Vráťme sa však do starobylého antického Ríma.

VITTORIANO. POMNÍK VIKTORA EMANUELA Z KONCA MINULÉHO STOROČIA
NA OSLAVU ZJEDNOTENIA TALIANSKA. UPROSTRED OLTÁR VLASTI.

RÍMSKY KAPITOL. PALÁC SENÁTU ZO 16. STOROČIA POSTAVENÝ NA STAROVEKÝCH
ZÁKLADOCH. PRED NÍM BRONZOVÁ JAZDECKÁ SOCHA CISÁRA MARCA AURELIA.

Napodiv najzachovanejšou stavbou je tu Cestiova pyramída, náhrobok bývalého rímskeho prétora v Egypte. Pochádza z roku 12 pred n. l. Hoci táto stavba prevyšuje veže na opevnenej bráne svätého Pavla, v porovnaní so svojimi druhkami v Egypte je iba minipyramídou.

Forum Romanum... V staroveku politický stred Ríma, dnes archeologický park. A nádherný.

Trosky sú tu neprehľadné len na pohľad. V skutočnosti vieme o každom stĺpe a každej podmurovke, čoho je pozostatkom. Ba vieme to aj zrekonštruovať.

Vpravo od vstupu na Forum stoja múry a klenby najmladšej tunajšej verejnej stavby – baziliky cisára Maxentia. V roku 312 ho porazil Konštantín Veľký, ktorý neskôr preniesol cisárske sídlo z Ríma do Byzancie, čiže Konstantinopola, dnešného Istanbulu. Na malej vyvýšenine oproti tejto bazilike svieti belostou známy Titov oblúk. Postavili ho na oslavu dobytia Jeruzalema cisármi Vespasianom a Titom v roku 70. Reliéf na vnútornej strane zobrazuje odvážanie koristi, okrem iného aj sedemramenného svietnika zo Šalamúnovho chrámu. Oblúk je z pentelského mramoru – ako aténsky Partenón.

Tri vysoké mramorové stĺpy so zvyškom architrávu pochádzajú z chrámu Dioskúrov, synov najvyššieho boha Grékov a Rimanov; tí si tu po bitke, v ktorej pomáhali Rimanom, napojili kone. Pri Svätej ceste je obnovený bazén z príbytku Vestálok, kňaziek poverených udržiavať oheň v štátnom kozube. Vestálky vyberali z najlepších rodín a boli zaviazané doživotným panenstvom. Aby im ich údel uľahčili, muži do ich príbytku nemali prístup.

Forum je popri aténskej Akropole najpodrobnejšie preskúmaný kus zeme na zemeguli. Napriek tomu tu archeológovia stále pracujú, a nie bez nádeje.

Nepretržite sa pracuje aj na údržbe starovekých pamiatok. Mnohé sú skryté za lešením s hustou sieťou, takže napríklad z víťazného oblúka Septimia Severa vidieť dnu len polovicu. A z Konštantínovho oblúka medzi Forom a Koloseom nevidno ani tú. Nevidno ani Lapis niger – Čierny kameň – iba vchod k nemu, kde bol podľa povesti pochovaný jeden zo zakladateľov Ríma, Romulus. Podľa inej, rovnako hodnovernej povesti vzal ho však jeho otec, boh vojny Mars, zaživa do neba. Vraj na ohnivom voze.

Nápadne triezva a medzi honosnými budovami na Fore celkom jednoduchá stavba bola Rímskou kúriou. Tu sídlil senát, jeden z najvyšších štátnych orgánov Ríma. Kúria si zachovala podobu z čias cisára Diokleciána, kedy bola obnovená. Za kúriou sa rozkladajú trosky Aemiliánskej baziliky. Bazilika bola pôvodne verejnou budovou a slúžila hlavne ako tržnica a miestnosť, kde sa konali sudy. Chrámom sa stala až za kresťanskej éry.

Všimnime si ešte jeden chrám na Svätej ceste. Je kresťanský, ale ako hlása veľký nápis na priečelí, pôvodne bol zasvätený cisárovi Antoninovi Piovi a jeho manželke Faustine.